

Bệnh Lyme (Disease)

Dr. Sophie Đào Kiều Liên

Mùa hè đã đến, chúng ta có những cuộc cắm trại hoặc có những hoạt động ngoài trời đặt biệt ở gần cỏ cây hoặc rừng rậm, gần thiên nhiên. Ở những chỗ này các bạn sẽ gặp những loại sâu bọ, đặc biệt có 1 loại sâu bọ mang tên TICK (bọ chét), có 8 chân với hình dáng rất giống một con nhện nhưng kích cỡ của nó siêu nhỏ, nó chỉ vào khoảng một đầu chấm nhỏ trên tờ giấy trắng và rất khó để nhận dạng nó. Một phần lớn của những sâu bọ này đã bị nhiễm trùng (infected) và mang trong thân một loại vi khuẩn vô cùng độc hại mang tên là *Borrelia Burgdoferi* là khi loại sâu bọ này cắn vào chúng ta vi khuẩn sẽ xâm nhập và làm chúng ta bệnh. Các triệu chứng mà chúng ta sẽ nhận thấy khi loại vi khuẩn này xâm nhập là:

(1) Triệu Chứng Ban Đầu:

Sau khi bị cắn vài ngày hay vài tuần, bạn sẽ thấy quầng đỏ (skin rash) hình vòng tròn, đỏ, giống như cái logo của tiệm Target, loại ban này có thể nổi cộm lên (raised) hoặc bằng phẳng (flat), sẽ phát tán xung quanh vết cắn. Trong khoảng thời gian này, người bệnh sẽ cảm thấy rất mệt mỏi, đau nhức bắp thịt, hạch sẽ nổi lên hai bên cằm và nhức đầu. Triệu chứng cũng giống như lúc bị cảm cúm. Tuy nhiên trong 4 người là sẽ có 1 người không có hiện tượng vừa nói.

(2) Ảnh Hưởng Của Bệnh Lyme Đến Mắt:

Bạn không cần phải bôi bất cứ một loại thuốc nào, vết đỏ tự lặn đi dần dần trong một tháng. Đến lúc này căn bệnh đã chuyển giai đoạn thứ hai, thật sự chất độc đã lan lên toàn cơ thể bạn. Tất cả các khớp xương, tim và hệ thống thần kinh đã bị yếu đi. Hầu như những bộ phận của mắt và gần mắt đều có thể bị ảnh hưởng. Mắt lúc này sẽ nhìn thấy mờ và bạn sẽ bị rất nhạy cảm với ánh sáng, nổi đom đóm (spots in front of the eyes). Những hiện tượng ảnh hưởng khác về mắt và tầm nhìn như: viêm mắt, mắt sẽ đỏ và xón, tiết ra mủ. Trong những giai đoạn sau màng bọc trong trắng của mắt (the middle layer inside the eye, uvea) giác mạc, trong mắt, màng trạch cũng có thể bị sưng, bị viêm. Trường hợp nặng nhất có thể xảy ra là khi thần kinh mắt bị viêm dẫn đến mù lòa (visual loss).

(3) Ảnh Hưởng Của Bệnh Lyme Đến Hệ Thần Kinh Và Tim:

Giai đoạn sau cùng của bệnh Lyme disease là khi bắp thịt tim yếu đi, không đập mạnh hoặc đứng nhip như bình thường, hệ thống thần kinh yếu đi và những dây thần kinh bị yếu, làm cho nửa khuôn mặt bị tê liệt, và nửa khuôn mặt nhìn như bị xệ xuống và con mắt bên phía bị tê liệt sẽ không chớp được (Bell's palsy), dẫn đến khô giác mạc và nếu giác mạc quá khô có thể viêm đưa đến lủng giác mạc. Những dây thần kinh ngoài như đầu ngón tay, nón chân sẽ có cảm giác bị tê, đau màng óc, bị lẫn lộn (confusion), sưng khớp tay, khớp chân nhiều nhất là đầu gối, làm cho sưng đau và khó cử động. Bệnh khớp xương của Lyme Disease cũng giống như những bệnh khớp xương khác và có thể gây bệnh vĩnh viễn.

Làm cách nào để trị bệnh Lyme?

Phần lớn là chữa bằng trụ sinh, khi bệnh mới phát ra những triệu chứng như nổi quầng đỏ (skin rash) bạn phải đến bác sĩ ngay lập tức để được chữa trị bằng trụ sinh. Sau 1 hoặc 2 tuần quầng đỏ sẽ biến mất.

Nếu bệnh đã chuyển sang những giai đoạn sau thì bác sĩ phải chích thuốc thẳng trực tiếp vào trong tĩnh mạch (intravenous). Những trường hợp bị sưng khớp thì cần thuốc giảm đau, trường hợp sưng quá nhiều y sĩ có thể dùng kim rút nước ra để giảm sưng (needle and syringe) tuy nhiên những y sĩ khác có thể chích thuốc chữa viêm và dị ứng (cortisone) vào chỗ sưng để giảm sưng và cử động dễ dàng hơn.

Riêng về mắt nếu bệnh mới bắt đầu Bác Sĩ sẽ nhỏ thuốc vào mắt, trong những trường hợp nặng hơn Bác Sĩ phải dùng thuốc mạnh hơn vô nguyên cơ thể.

Bạn phải trị bệnh càng sớm càng tốt. Mặc dù bệnh Lyme không gây tử vong nhưng có thể gây bệnh vĩnh viễn như bệnh sưng khớp, suy cơ tim, suy hệ thần kinh và nặng hơn có thể dẫn đến mù lòa.

Làm sao để tránh Lyme?

Khi bạn đi bộ (hiking) trong những nơi rừng rậm bạn nên mặc áo tay dài, quần dài. Nhớ bỏ áo vào quần và ống quần vào trong vớ, trong giày. Nên mặc quần áo màu trắng hoặc màu lợt để dễ thấy khi con Tick (bọ chét) bám vào quần áo. Xịt thuốc vào quần áo đặc biệt những thuốc xịt có DEET (Diethyl Toluamide hoặc Diethyl meta toluamide)

Là hữu hiệu nhất khi xịt lên quần áo. Khi trở về nhà nên giặt quần áo và tắm ngay lập tức để rửa đi những con Tick (bọ chét) đã bám vào quần áo hay người bạn. Khi bạn đi bộ hiking) ở những nơi rừng núi nên đi ở giữa lối đi để tránh đụng vào những bụi cây có thể có những con Tick (bọ chét) đang chờ đón bạn.

Bệnh Lyme đã được phát hiện trên toàn 50 tiểu bang Hoa Kỳ. Riêng về miền Tây Oregon và Bắc Cali là hai vùng mà căn bệnh này thường gặp nhiều nhất. Tháng 4 đến tháng 10 là những tháng bệnh Lyme được phát hiện nhiều nhất nhưng bạn nên nhớ bất cứ lúc nào bạn cũng có thể bị con Tick (bọ chét) cắn và truyền bệnh.

Những bạn thích sống gần thiên nhiên trên đồi trên núi có những con nai ở gần phải rất cẩn thận vì càng có nhiều nai thì càng có nhiều những con Tick (bọ chét) mang bệnh. Nên làm hàng rào để nai không đến gần nhà bạn và không nên trồng những loại cây mà nai thích ví dụ như cỏ cao.

